

איש החודש: אדם שלא רצה במפלגה

להלכה, כמוזכר כמונו
כמוזכר כמונו זגלנו אדום-אדום-אדום!

שם גדלו בתו, רחל, ובניו, אביעזר וחיים. שמו היה עתה מאיר יערי.

במרוצת השנים החלו מתפללים מניין מרותו העצומה של מאיר יערי, וקומץ חבריו מותיקי התנועה, על אלפי הצעירים שגדלו בה. הסיבה היתה נעוצה בתוקף המוסרי העצום של מנהיג, שהגשים בעצמו את תורתו, עבד עבודה קשה, שעה שרבים המקשטים כיום את בניין הכנסת ואת משרדי הממשלה בילו את ימיהם בנועם בסלונים חוצלאר- ציים ובמשרדים תלאביביים. סוג חדש של תנועה יצר סוג חדש של מנהיג.

התנועה היתה יצור דרך-הגשמה. היא לא דמתה לשום מפלגה אחרת בעולם. היא לא היתה אגודה של אנשים בעלי דעות שוות, המקיישים את שעות הפנאי להטפת רעיונותיהם. היא היתה חברה סגורה של אנשים שחיו בתנועה 24 שעות במימיה, שעבדו, אכלו וגרו במשותף, שכל מעשה ממשטי יומם האפור נבע במישרין מן התנועה, ושלא היו להם כל חיים מחוץ לה.

כוחה של תנועה כזאת עולה בהרבה על מספר קולותיה בבחירות. השפעתה על התפתחות הארץ היתה בהכרח עד אין שיעור יותר גדולה מכוחה המספרי.

ב-1927 התאגדו ששה קיבוצי השומר הצעיר, יצרו את הקיבוץ הארצי כארגון-גג. קיבוציו היו שונים משאר הקבוצות והקיבוצים. הוא דגל ביצירת חברות "אורגאניות", מבוססות על "קולקטיביות רעיונית" — דעה אחידה של כל החברים, אחרי שהבעיות בוררו ולובנו. הדבר חייב קיבוץ שלא יהיה גדול מדי ועד היום מגיע מספר החברים בקיבוץ הוותיק הממוצע של השומר הצעיר רק למחצית מספרם של חברי המשק החתיק הממוצע בקבוצת המאוחד. אולם הוא עולה פי שתיים או שלוש על המספר הממוצע בקבוצות שהיו מאו- גדות בחבר הקבוצות.

ערב על שפת הים

לעדת-הגשמה מסוג זה אי-אפשר להצטרף בגיל מאוחר. ההצטרפות אליה אינה עניין של שיכנוע. איש המיסדר חייב לעבור תהליך ארוך ומעמיק של חינוך. בתהליך זה יש להת- חיל בגיל מוקדם ככל האפשר.

באחד מימי 1929 ירד אדם בשם חרות, איש בית-אלפא, לחוף הים של חיפה. אחרי שקיעת החמה, לצליל משק הגלים, שוחח עם קבוצת צעירים מבני הארץ. באותו ערב נולדה התנועה החינוכית של השומר הצעיר בארץ ישראל.

תנועות אחרות — הצופים והחוגים — אירגנו נערים. השומר הצעיר ירד עד לכתה ו' של בית-הספר העממי, ארגן ילדים וילדות בני 12. הוא התרכז על תלמידים בני בתים טובים, ברובם בני המעמד הבינוני. הוא העביר אותם דרך מסגרת החינוך משך חמש, שש ושבע שנים. רבים נשכרו בדרך, בעיקר בהגיעם לגיל ההתבגרות. אולם אותם שעברו והגיעו לנקודת ההגשמה — היציאה לקיבוץ — היו שייכים לתנועה לצמיחות, מקדקדם עד לכף רגליהם, במעשיהם ובי- מחשבתם. תנועתו של מאיר יערי יצרה אותם.

תהליך החינוך התחלק לשלושה שלבים, שנקראו שכבות — שכבת בני מצדה, שכבת הצופים ושכבת הבוגרים. חברי ההנהגה ומחנכי הבוגרים היו שליחי הקיבוצים. מדריכי בני מצדה והצופים היו אנשים שגדלו עצמם בשכבות אלה ועלו לשכבת הבוגרים. אולם התנועה לא השאירה דבר למקרה: התנועה הכינה מערכים למדריכים, תכנית אחידה ומגובשת למסגרת החינוך בכל שלביה, מן הרגע שהמדריך מופיע בחצר בית-הספר ומזמין את הילדים למשחק כדי לארגנם, עד הרגע שגרעין הצעירים עומדים גאים ומרוגשים, מוכנים לצאת להכשרה.

עד היום איזו בארץ מכשיר חינוכי שיכול להשתוות ל- השומר הצעיר. הורים בורגניים רבים שולחים את בניהם

ליצור תנועה של צעירים בגולה, שתחייב כל חבר מחבריה לקפוץ את הקפיצה הגדולה, לשרוף את כל הגשרים מאחוריו, לנטוש בית-הורים, פרנסה וקאריירה, לעלות לארץ הרחוקה והשוממה, להקים קיבוצים, לשנות את סגנון חייהם.

הם לא רצו ליצור מפלגה. המפלגות היו נחלת הזקנים, אשר וייניקה לימד לבזו להם. מפלגה אינה מלהיבה אנשים להתחיל בחיים חדשים. לצורך זה דרושה מסגרת אחרת, מסגרת שרק אנשים יחידים יכולים להשתייך אליה. ואלו וכמה חברים, בני שני פלגים קטנים. יצרו את תנועת השומר הצעיר.

כשבאו חניכיו של יערי, כעבור שנים, להגיד את מהות התנועה הזאת, קראו לה "עדת-הגשמה". לוא התעמקו בהס- טוריה היו יודעים שהיה לה רק דוגמה אחת: אותם מיסדי רים ("האורדנים") של חיילים-נזירים בימי הביניים, ששלחו את חבריהם לארצות רחוקות, לכבשן למען אלוהים, הקימו

מאיר יערי

בחזית אלבניה, רעיון לקצין אוסטרי

מבצרים-מזורים בהם חיו האבירים חיי שיתוף מוחלטים, במשמעת חמורה, תוך ויתור על כל תענוגות חיים. מספרם היה קטן, השפעתם עצומה. שרידי מבצרים אלה נשארו סו- רים גם בארץ ישראל.

ביצות, לא סאלונים

במאי 1920 הסיק מאיר יערי את המסקנה האיטית מתו- רתו. הוא עלה ארצה. כאלפי חלוצים אחרים עבר דרך ארוך כה: התישב עם קבוצתו בכנרת, יסד את קבוצת ביתניה- עלית, עבד בכבישי סברה-צמח וחיפה-גידה, עמל בקבוצת בניין תלאביבית, בקריית-ענבים, הרצליה וזכרון-יעקב, ובי- יבוש ביצות גידרו. ב-1929 התישב סופית במשק מרחביה,

תופים טרטרו. חצוצרות הרעיו. סימטות-ענק הבריקה, צעקו: "להגשמה בקיבוץ! לקידמה במדינה! לשלום בעולם!" דגלים אדומים, רקומיזוב, התנופפו ברוח הקלה, יצרו, יחד עם החולצות הכתולות, תמונת צבעים נהדרת.

הנוער צעד. הם לא הלכו כחיליים, נעליהם לא רקעו על הארץ, ורועותיהם לא נעו בתנועות החדות האהובות כל כך על הנשמה הצבאית. היה משהו מן הרישול המכוון בתנועות, בתלבושות, בסגנונים. אולם היה זה רישול גאוני שאמר כוח, לא חולשה. הוא התאים לפנים השופרות, לגופות השריי ריים של הנערים והנערות וקופי-הקומה, ששרו את השירים החלוציים הנשונים.

על במת ההצדעה עמדו שורת גברים. במרכזה בלטה דמותו של אדם נמוך ושפוף קומה, בעל מראה חולני במקצת, שפם מוזנח ושערות מודקרות קצרות. איש לא הצדיע לפניו, איש לא קרא "יחי!" או "הידד!" אך הכל ידעו כי היה זה יומו שלו. כי האיש היה מאיר יערי, ו-3850 הצעירים שהתפקדו במיפקד הססגוני היו בני העם שהוא, וקבוצה קטנה של חברים, יצרו אותו. שנה 34 — עם השומר הצעיר.

לענן אלוהים, מלך ומולדת

בחצוצות וינה התהלך, בסוף 1918, צעיר יהודי מגלי- ציה. זה עתה שוחרר מן הצבא האוסטרי. בו שרת כקצין בחזית רוסיה ואלבניה. שמו היה מאיר ואלד, בנו של חבר ועד-הילה בגליציה המערבית, בן לכמה דורות של רבנים. לוינה בא כדי ללמוד באקדמיה חקלאית, אחר שלמד בחדר. מאיר ואלד היה בן 21, וכרבים מבני גילו היה ציוני. אולם תורתו של אותו עתונאי וינאי, תיאודור הרצל, התערבבה בלבו עם תורותיהם של כמה אנשים אחרים.

ראשון בין אלה היה מחנך גרמני בשם וייניקה. לאיש זה היה רעיון פשוט ומקסים: הוקנים פשטו את הרגל. הם הרסו את העולם. חברתם העירונית מנוגת. על הנוער לחולל מהפכה, ליצור תרבות חדשה, אשר המיוחד בה יהיה עצם היותה תרבות נעורים. תרבות זו תחזיר את הנוער אל הטבע, אל האדמה, תתן לו סגנון חיים חדש, סגנון של עשייה ולבוש ודיבור ונימוס.

תרבות זו תיצור אנשים חדים. לא חברי מפלגה חדשה, אלא אנשים שהיו שונים בכל פרט ופרט, בעצם אופיים והתנהגותם, מן הדור הקודם. תהיה להם חדת החיים ורוח היצירה. הם יהיו צעירים.

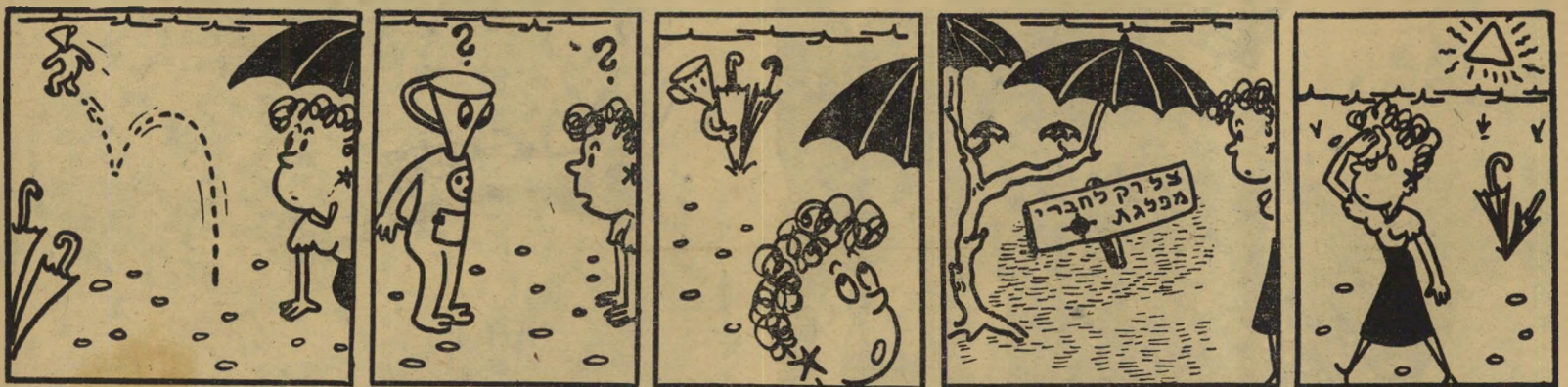
כמה שנים לפני וייניקה חזר לאנליה גנרל בשם רוברט באדן-פוחאל שלחם במלחמת הבורים. במלחמה ראה שהחיל הבריטי, יצור הערים, אינו יכול לעמוד מול החייל הדרום- אפריקאי, שגדל בטבע. הגנרל הקים תנועה שתכשיר את הנערים להתמצאות בטבע. הוא קרא לה תנועת הצופים. הוא נתן לה סמל: שלוש אצבעות מורמות, למען אלוהים, המלך והמולדת.

היסטן של חומר נפץ

שתי התורות גם יחד היו רחוקות מאד מלחולל מהפכות בחברה. תנועת הנוער הגרמנית מתה בשוחות המופגזות של צרפת, הצופים היו לשעשוע נעורים, אשר ריח השובניזם והמיליטריזם נדף ממנו. כדי להפכם לפצצות, היה צורך במיטען של חומר נפץ. הוא סופק למאיר ואלד על-ידי המ- ציאות היהודיות. היה זה רעיון העלית והקיבוץ.

בארץ ישראל הרחוקה כמו קבוצות וקבוצים של אנשים שויתרו על כל נוחיות החיים, על רכוש ועל כסף, הקדישו חיהם לפיכוש האדמה. צעירים נטלו לידם נשק, יצרו את הרומנטיקה של השומר. מאיר ואלד וחבריו תיכננו תקנית ו-

הפנתר * הצולחן והוא

בייצור שהתחבא מאחורי שיח-שמשיות. הוא זמה לילד בעולם הזה — אולם במקום ראש היה לו משפך, על חזהו, נשא סמל בלתי-ימובן, ועל בטנו היה משהו שדמה לפתח של תנור.

קשה לדעת מי נבהל יותר — רותי או הייצור-הילד. אולם הילד הסתובב ראשון ונמלט בקפיצות גבוהות, בדומה לקנגרו בעולם הזה. אולי הלך לקרוא לאביו? רותי חיכתה...

האדמה דברים שדמו לשמשיות. רותי וצתה לשבת בצל משימה גדולה ונונה — אולם עיניה נתקלו בשלט שהתיר את הישיבה בצל רק לחברי מפלגה. "ארץ מודרנית" אמרה לעצמה.

מבולבלת לגמרי המשיכה בדרכה, מתוך תקוה לפגוש בבן-אדם, אם בכלל ישנם כאלה בכוכב מודרן זה. לפתע נרעדה. שמא אין כאן בכלל בני-אדם, אלא מפצצות נוראות? היא השקיפה סביבה בבהלה, והנה נתקל מבטה

אחרי שהתפוצצה וריחפה בחלל הריק, הגיעה רותי לבסוף לכוכב מרובע ונמלכה לרגלי שלט שנשאו בעברית, ערבית ואנגלית את שם הארץ — "לארשי".

רותי קמה על רגליה. ראשה היה סחרחר מעוצמת המכה, אולם סקרנותה ניצחה את הכאב: בשמיים זרחה שמש מזורה, משולשת. במקום עצים ושיחים צמחו מן